

Sygn. akt I C 861/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Renata Lech

Protokolant: sekretarz sądowy Daria Mazerant

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2018 roku w Piotrkowie Trybunalskim,

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. K.**

przeciwko **W. K.**

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża powoda S. K. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego W. K.;
3. przyznaje pełnomocnikowi powoda radcy prawnemu A. A. prowadzącej Indywidualną Kancelarię Radcy Prawnego w P. wynagrodzenie w kwocie 4.428,00 (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem) złotych brutto z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu i nakazuje wypłacenie tej kwoty ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

Sygn. akt I C 861/17

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 4 lipca 2017 roku o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli powód **S. K.** wnosił o zobowiązanie pozwanego **W. K.** do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu udziału wynoszącego 1/2 we współwłasności nieruchomości wskazanych w § 2 Aktu Notarialnego Repertorium A nr 511/2016 oraz prawa własności nieruchomości wskazanej w § 3 przedmiotowego aktu na rzecz powoda w związku z odwołaniem darowizny uczynionej dnia 23.02.2016r.

Nadto wnosił o zabezpieczenie roszczenia powoda przeciwko pozwanemu o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie przeniesienia udziału we współwłasności nieruchomości poprzez ustanowienie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania zakazu zbywania i obciążania udziału w wysokości 1/2 we współwłasności nieruchomości wskazanych w § 2 oraz zakazu zbywania i obciążania nieruchomości wskazanej w § 3 Aktu Notarialnego Repertorium A nr 511/2016 z dnia 23.02.2016r. oraz wpisanie w księgach wieczystych prowadzonych dla w/w nieruchomości ostrzeżenia o zakazie zbywania i obciążania tego udziału .

(k. 3- 5)

Postanowieniem z dnia 18 lipca 2017 roku Sąd oddalił wnioszek o udzielenie zabezpieczenia .

(k.25-27)

W piśmie procesowym z dnia 26 września 2017 roku pełnomocnik pozwanego **W. K.** - radca prawny A. G. wnosił o oddalenie powództwa jako bezzasadnego .

W uzasadnieniu pełnomocnik pozwanego **W. K.** wskazał, iż pozwany nie dostrzega jakichkolwiek podstaw do odwołania darowizny. Twierdzenia powoda o rzekomo rażącej niewdzięczności pozwanego wobec niego nie zostały poparte żadnymi dowodami .

(k.44-45)

Ostatecznie na rozprawie w dniu 2 marca 2018 roku pełnomocnik powoda poparł powództwo i wnosił o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego z urzędu udzielonego powodowi według norm przepisanych .

Pełnomocnik pozwanego wnosił o oddalenie powództwa .

(**dowód:** nagranie audio- video z dnia 2 marca 2018 roku stanowiska stron postępowania 01:02:42-01:03:16 **k. 93 v., 95**)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Aktem notarialnym z dnia 23.02.2016r. Rep. A Nr 511/2016 powód wspólnie z żoną darował synowi W. K. cały zgromadzony majątek, zarówno nieruchomości niezabudowane jak również nieruchomość zabudowaną z pomieszczeniami gospodarskimi i domem jednorodzinny w którym aktualnie powód mieszka z pozwanym, jego małżonką i najmłodszą z córek.

(**dowód:** kserokopia aktu notarialnego z dnia 23.02.2016r. Rep. A Nr 511/2016 **k.9-15**)

Pismem z dnia 6.06.2017r. (wysłanym listem poleconym 9.06.2017r.) powód odwołał darowiznę w zakresie udziału w wysokości 1/2 we współwłasności nieruchomości wskazanych w § 2 oraz w całości nieruchomości wskazanej w § 3 Aktu Notarialnego Repertorium A nr 511/2016 z dnia 23.02.2016r.

(**dowód:** pismo o odwołaniu darowizny z dnia 6.06.2017r. **k.16**)

S. K. jest ojcem pozwanego .

Pozwany W. K. jest synem powoda .

(okoliczność niesporna)

Powód dobrowolnie przekazał nieruchomości niezabudowane jak również nieruchomość zabudowaną domem jednorodzinny w którym aktualnie powód mieszka z pozwanym, jego małżonką i najmłodszą z córek.

Po podpisaniu aktu notarialnego zaczęło dochodzić do kłótni pomiędzy stronami postępowania, które były prowokowane przez powoda.

S. K. często wszczyna awantury pod wpływem alkoholu, ma problemy z alkoholem. Dochodziło do konfliktów jeszcze jak żyła mama pozwanego, podczas awantur powód kieruje obraźliwe słowa pod adresem pozwanego i jego rodziny. Miały miejsce także interwencje policji. Rodzina pozwanego obawiała się zachowania powoda, który zanieczyszczał łazienkę, zdarzyło się, że wybił szybę w łazience. Powód pod wpływem alkoholu niewłaściwie zachowywał się wobec synowej, a także swojej żony, kierował wulgarnie słowa pod ich adresem, potrafił wylać wcześniej przygotowany posiłek przez swoją żonę, stawał się agresywny i nieobliczalny w swoim postępowaniu. Pod nieobecność pozwanego, jego żona obawiała się zachowania powoda, który wypowiadał groźby karalne pod jej adresem, bała się nawet odwiedzić teściową by jej pomóc w zwykłych czynnościach dnia codziennego i czyniła to wówczas gdy powód pozostawał poza domem .

Żona powoda zmarła w dniu 18 kwietnia 2017 roku i wobec niej powód także przejawiał naganne zachowanie, wszczęto wobec niego procedurę Niebieskiej Karty, którą zamknęto.

Pozwany wielokrotnie udziela pomocy powodowi także wtedy gdy ten znajduje się pod wpływem alkoholu, pomoc ta jest także deklarowana przez żonę pozwanego przy wykonywaniu czynności dnia codziennego, zaś powód często reaguje agresją na oferowaną pomoc, prowokuje kłótnie pomiędzy stronami postępowania .

Wielokrotnie z powodem rozmowy na temat jego postępowania były przeprowadzane przez dzielnicowego M. – funkcjonariusza Policji, który namawiał powoda do tego by doszedł z synem do porozumienia i by nie potęgować konfliktów rodzinnych. Powód zwracał się o udzielenie pomocy medycznej do Pogotowia (...) i przedmiotem wezwania były bóle w klatce piersiowej, zgłoszone dolegliwości okazały się dolegliwościami przewlekłymi .

(**dowód** : nagranie audio-video z dnia 3 listopada 2017 roku zeznania świadka B. K. 00:45:46- 01:03:32 **k.59 v., 60, 60 v., 62**, zeznania świadka M. K. 01:03:32- 01:10:53 **k. 61 v., 62**, wykaz interwencji Policji informacja pochodząca z Komendy Powiatowej Policji w O. **k.73**, informacja (...) Region (...) **k.74**, nagranie audio- video z dnia 18 grudnia 2017 roku zeznania świadka T. W. 00:05:46-00:18:13 **k. 80 v., 81, 82**, nagranie audio-video z dnia 2 marca 2018 roku zeznania pozwanego 00:49:13- 01:01:22 **k. 93, 93 v., 95**, nagranie audio- video z dnia 3 listopada 2017 roku 00:28:14- 00:43:58 **k.58v., 59, 59 v., 62** zeznania pozwanego w związku z nagraniem audio- video z dnia 2 marca 2018 roku zeznaniami pozwanego 00:48:53-00:49:13 **k.93, 95**)

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie w/w dowodów .

Sąd odmówił wiarygodności zeznaniom powoda S. K. jakoby pozwany W. K. w sposób niewłaściwy zachowywał się wobec niego, ubliżał mu, uniemożliwiał korzystanie z pomieszczeń gospodarczych, wykazywał agresywne zachowania wobec powoda, nadużywał alkoholu, nie pomagał powodowi w czynnościach dnia codziennego i powód musi wynajmować inne osoby do pomocy w tych pracach .

Tak samo Sąd ocenił zeznania świadka W. P., siostrzeńca powoda, który wiedzę na temat relacji panujących pomiędzy stronami posiadał od swojej mamy i celem tych zeznań było ukazanie powoda w jak najgorszym świetle i wykazanie rażącej niewdzięczności w postępowaniu pozwanego wobec powoda .

Zeznania pozwanej i świadków: B. K., M. K. i T. W. świadczą o braku jakichkolwiek przejawów rażącej niewdzięczności ze strony pozwanego wobec powoda .

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania powoda stanowi art. 898 § 1 i 2 k.c.

Zgodnie z art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowizną nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. W świetle powyższego przepisu jedyną przesłanką odwołania darowizny jest rażąca niewdzięczność obdarowanego, która musi przy tym wystąpić po zawarciu umowy darowizny. Pod pojęciem rażącej niewdzięczności należy natomiast rozumieć takie czynności obdarowanego, które są skierowane przeciwko darczyńcy z zamiarem nieprzyjaznym. Chodzi tu przede wszystkim o popełnienie przestępstwa przeciwko darczyńcy oraz o naruszenie przez obdarowanego obowiązków wynikających ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą (np. odmowa udzielenia pomocy w czasie choroby, mimo oczywistej możliwości). **Znamionem rażącej niewdzięczności nie wyczerpują z reguły czyny nieumyślne obdarowanego, a także drobne czyny nawet umyślne, ale nie wykraczające poza zwykłe konflikty rodzinne.** Odwołanie darowizny może także uzasadniać niewłaściwe zachowanie się obdarowanego wobec osoby bliskiej darczyńcy, zwłaszcza, gdy obdarowany kierując nieprzyjemne działanie przeciwko osobie bliskiej darczyńcy, zamierza oddziaływać pośrednio na darczyńcę.

Dokonując analizy pojęcia rażącej niewdzięczności jako relewantnej w świetle art. 898 k.c. można odwołać się do rozważań zawartych w opracowaniu dr K. O. „Kodeks cywilny. Komentarz” Wydawnictwo C.H. B., 2013r. i wskazać, iż „niewdzięczność może być stwierdzona dopiero po uwzględnieniu całokształtu okoliczności dotyczących zarówno obdarowanego, jak i darczyńcy (tak: wyr. SN z 4.2.2005 r., I CK 571/04, L.). Stanowisko to koresponduje z potocznym rozumieniem "niewdzięczności". W potocznym języku "niewdzięczność" jest rozumiana jako "brak poczucia do jakichkolwiek zobowiązań moralnych względem osób, które udzieliły pomocy lub w inny sposób okazały dobro". W konsekwencji należy uznać, że dla oceny, czy w konkretnej sytuacji mamy do czynienia z niewdzięcznością relewantną w świetle art. 898 k.c., istotne znaczenie powinno mieć nie tylko samo zachowanie obdarowanego, lecz także zachowanie darczyńcy po wykonaniu darowizny. Zachowanie darczyńcy może mieć istotne znaczenie dla stwierdzenia istnienia przesłanki "niewdzięczności", w szczególności wtedy, gdy darczyńca prowokuje obdarowanego do określonych zachowań, które stanowią następnie faktyczną podstawę dla odwołania darowizny. Przy dokonywaniu oceny, czy w konkretnym przypadku mamy do czynienia z niewdzięcznością obdarowanego, nie można abstrahować od przyczyn konfliktu istniejącego między darczyńcą i obdarowanym (tak: wyr. SN z 28.10.1998 r., I CKN 471/97, L.).

Niewdzięczność może być okazana przez zachowanie, które może polegać zarówno na działaniu, jak i na zaniechaniu (tak: wyr. SN z 22.3.2001 r., V CKN 1599/00, L.). Uporczywe niedopełnianie np. obowiązków rodzinnych względem darczyńcy może być traktowane w szczególnych przypadkach jako przejaw rażącej niewdzięczności.

Ocena, czy niewdzięczność okazywana przez obdarowanego jest rażąca, powinna być dokonywana z uwzględnieniem zobiektywizowanych kryteriów. Przy dokonywaniu takiej oceny nie można jednak nie uwzględnić charakteru konkretnych relacji między obdarowanym i darczyńcą oraz norm wyznaczających zakres akceptowalnych zachowań zarówno w całym społeczeństwie, jak i w grupie społecznej, do której należy darczyńca (por. wyr. SN z 13.10.2005 r., I CK 112/05, L.). ***Nie powinny być uznawane za rażącą niewdzięczność zwykłe konflikty rodzinne (życiowe), mieszczące się w granicach przyjętych w środowisku, do którego należy darczyńca. W orzecznictwie zostało zaprezentowane stanowisko, zgodnie z którym jako rażąca niewdzięczność może być potraktowane zachowanie obdarowanego, które, oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę (tak: wyr. SN z 7.5.2003 r., IV CKN 115/01, L.).*** Wydaje się, że warunkiem stwierdzenia, iż określone zachowanie obdarowanego może być uznane za okazywanie rażącej niewdzięczności, jest możliwość przypisania co najmniej ewentualnego zamiaru obdarowanemu (por. wyr. SN z 23.3.2000 r., II CKN 810/98, L.). Zachowanie obdarowanego, które powoduje nieumyślne naruszenie dóbr darczyńcy, nie powinno być uznawane za rażącą niewdzięczność. W orzecznictwie podkreśla się, że na ocenę, czy w konkretnym przypadku mamy do czynienia z rażącą niewdzięcznością może mieć wpływ długotrwałość lub powtarzalność pewnych zachowań obdarowanego. Należy jednak podkreślić, że dwie ostatnie cechy zachowań obdarowanego nie mają charakteru przesądzającego (tak: wyr. SN z 4.2.2005 r., I CK 571/04, L.)”

Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 14 kwietnia 2005 r. wydanym w sprawie I ACa 60/05 wskazał m.in., iż "przez pojęcie "rażącej niewdzięczności" należy rozumieć tylko takie czynności obdarowanego - działania lub zaniechania, które są skierowane przeciwko darczyńcy z zamiarem nieprzyjaznym. Chodzi tu przede wszystkim o popełnienie przestępstwa przeciwko darczyńcy, np. przeciwko zdrowiu, życiu, czci, mieniu oraz o naruszenie przez obdarowanego obowiązków wynikających ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą - np. odmowa udzielenia pomocy w czasie choroby. ***Znamion rażącej niewdzięczności nie wyczerpują czyny nieumyślne obdarowanego, a nawet drobne czyny umyślne, ale niewykraczające poza zwykłe konflikty rodzinne***".

Skutkiem prawnym skutecznego odwołania darowizny, jest powstanie po stronie obdarowanego obowiązku zwrotu przedmiotu darowizny stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu; od chwili zdarzenia uzasadniającego odwołanie darowizny obdarowany ponosi bowiem odpowiedzialność na równi z bezpodstawnie wzbogaconym, który powinien się liczyć z obowiązkiem zwrotu (art. 898 §2 k.c.). W sytuacji, gdy przedmiotem darowizny jest nieruchomości, obdarowany ma obowiązek zawrzeć umowę notarialną przenoszącą własność nieruchomości na

darczyńcę. W przypadku odmowy darczyńca jest uprawniony do wytoczenia powództwa o stwierdzenie obowiązku złożenia przez obdarowanego oświadczenia woli co do przeniesienia własności z powrotem na darczyńcę.

Zgodnie z art.899 § 3 k.c. darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego.

W niniejszej sprawie powód wspólnie z żoną darował synowi W. K. cały zgromadzony majątek, zarówno nieruchomości niezabudowane jak również nieruchomość zabudowaną z pomieszczeniami gospodarskimi i domem jednorodzinny w którym aktualnie powód mieszka z pozwanym, jego małżonką i najmłodszą z córek.

Zgodnie z art. 900 k.c. odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie. Powód przed wytoczeniem powództwa złożył takie oświadczenie. Pismem z dnia 6.06.2017r. (wysłanym listem poleconym 9.06.2017r.) powód odwołał darowiznę w zakresie udziału w wysokości 1/2 we współwłasności nieruchomości wskazanych w § 2 oraz w całości nieruchomości wskazanej w § 3 Aktu Notarialnego Repertorium A nr 511/2016 z dnia 23.02.2016r.

Rozważając zasadność powództwa w niniejszej sprawie należy podkreślić, iż ocena skuteczności oświadczenia darczyńcy o odwołaniu darowizny podlega ocenie Sądu, uzależniona jest bowiem od spełnienia podstawowej przesłanki, jaką jest rażąca niewdzięczność obdarowanego.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie powód – darczyńca w żadnej mierze nie wykazał, iż obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

Konflikty pomiędzy stronami postępowania **nie wykraczały poza ramy zwykłych konfliktów rodzinnych**. Powód pod wpływem alkoholu przejawiał agresję wobec pozwanego i członków jego rodziny, ubliżał im .Wielokrotnie interweniowała Policja na terenie posesji, która za wszelką cenę chciała łagodzić konflikty rodzinne. Powód wykazywał także naganne zachowania wobec swojej zmarłej żony. O powyższym świadczą zeznania pozwanego i świadków: B. K., M. K. i T. W. .

Powód starał się, uzasadniając swoje żądanie, wywieść, iż pozwany okazał rażąca niewdzięczność, nie interesuje się jego stanem zdrowia, odmawia udzielenia pomocy w zwykłych czynnościach dnia codziennego, często spożywa alkohol i jest pod jego wpływem agresywny, nie odwiedza go podczas jego pobyków w szpitalu . Tymczasem zgromadzony w sprawie materiał dowodowy świadczy o tym, że pozwany wielokrotnie udziela pomocy powodowi gdy ten znajduje się pod wpływem alkoholu, pomoc ta jest także deklarowana przez żonę pozwanego przy wykonywaniu czynności dnia codziennego, zaś powód często reaguje agresją na oferowaną pomoc, prowokuje kłótnie pomiędzy stronami postępowania i zgłasza interwencję policji.

Sąd odmówił zeznaniom powoda jakoby pozwany w sposób niewłaściwy zachowywał się wobec niego, ubliżał mu, uniemożliwiał korzystanie z pomieszczeń gospodarczych, wykazywał agresywne zachowania wobec powoda, nadużywał alkoholu, nie pomagał w czynnościach dnia codziennego i powód musi wynajmować inne osoby do pomocy w tych pracach.

Tak samo Sąd ocenił zeznania świadka W. P., siostrzeńca powoda, który wiedzę na temat relacji panujących pomiędzy stronami posiadał od swojej mamy i celem tych zeznań było ukazanie powoda w jak najgorszym świetle i wykazanie rażącej niewdzięczności w postępowaniu pozwanego wobec powoda .

To, że świadek E. J. – córka powoda i siostra pozwanego nie chciała zeznawać w niniejszej sprawie świadczy o tym, że świadek z całą pewnością miała świadomość tego, że konflikty pomiędzy stronami postępowania nie posiadają znamion rażącej niewdzięczności. Konflikty pomiędzy stronami postępowania miały charakter zwykłych konfliktów rodzinnych. Nadto świadek z całą pewnością posiada wiedzę na temat tego, że ojciec- powód w niniejszej sprawie nadużywa alkoholu i inicjuje kłótnie .

Pozwany nie dopuścił się wobec powoda rażącej niewdzięczności .

Opisane powyżej zarzuty, jakie w toku niniejszego procesu wysuwa pod adresem pozwanego- powód, a mające świadczyć o jego rażącej niewdzięczności, nie znalazły w ocenie Sądu potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. W swoich przekonujących, spójnych, konsekwentnych zeznaniach pozwany i świadkowie : B. K., M. K. i T. W. wskazali, iż konflikty pomiędzy stronami postępowania nie wykraczały poza ramy zwykłych konfliktów rodzinnych.

W ocenie Sądu zarzuty formułowane pod adresem pozwanego przez powoda, a poparte twierdzeniami świadka W. P., siostrzeńca powoda, który wiedzę na temat relacji panujących pomiędzy stronami posiadał od swojej mamy są zgłaszane li tylko na użytek niniejszego procesu, dla osiągnięcia celu do jakiego zmierza powód, tj. ponownego uzyskania tytułu własności udziału wynoszącego 1/2 we współwłasności nieruchomości wskazanych w § 2 Aktu Notarialnego Repertorium A nr 511/2016 oraz prawa własności nieruchomości wskazanej w § 3 przedmiotowego aktu na rzecz powoda w związku z odwołaniem darowizny uczynionej dnia 23.02.2016r.. Powyższe okoliczności w zestawieniu z wiarygodnymi zeznaniami pozwanego i zgłoszonych przez niego świadków pozwalają na stwierdzenie, iż twierdzenia powoda o rzekomej rażącej niewdzięczności pozwanego są zgłaszane tylko na użytek niniejszego postępowania.

Mając powyższe na uwadze Sąd oddalił powództwo jako nie znajdujące prawnego ani faktycznego uzasadnienia wobec nie wykazania przez powoda, którego z mocy art. 6 k.c. obciążał ciężar dowodu, przesłanek odwołania darowizny określonych normą art. 898 k.c.

Na podstawie art.102 k.p.c. Sąd nie obciążył powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego .

Powód jest osobą w podeszłym wieku, ma 78 lat, schorowaną, zaliczono go do znacznego stopnia niepełnosprawności i otrzymuje świadczenie emerytalne w wysokości 1.400 złotych miesięcznie . Uzasadnia to zastosowanie wobec niego normy prawnej powołanej powyżej .

Na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 roku poz.1715) Sąd przyznał pełnomocnikowi powoda wynagrodzenie w kwocie 4.428,00 zł z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu i nakazał wypłacenie tej kwoty ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim.